

JAN. 1989
NUMMER 1
losse verkoop f 4,95

DISCO DANCE

THE REAL ROXANNE SLAAT WEER TOE

FRM: NOZEMA? Nooit van gehoord!

Interview met Sheena Easton

De beste dance tracks van 1988

**Produktnieuws, hitlijsten, aktueel nieuws,
112 platenrecensies en nog veel meer**

inclusief
FRM
FREE RADIO MAGAZINE
10 JAAR DISCO-DANCE

Wat gebeurt er toch veel in een maand: fans bellen opgewonden op met de vraag hoe het nou zit met de Magda Maria, die bij de Funenkade ligt: er zouden werkzaamheden verricht worden "opdat het schip weer vlug zee kan kiezen", zo wordt in IJmuiden verteld. Nou, er is helaas niets van waar; wel is de boot een tijdje gekraakt geweest, zo wist de eigenaar Ben Bode me te melden. Bovendien ligt achter de Magda Maria een schuit, die ook grijs van kleur is en waar wél op gewerkt wordt. Helaas, maar waar: de Paradijsschuit is rijp voor de sloper. Inmiddels is een deel van de zendapparatuur al verkocht naar het buitenland.

Een tweede treurig bericht: het voor de Amerikaanse kust gearpioneerde schip de Sarah, dat onder de naam Radio New York International uitzond, moest helaas van de rechter stoppen. Inmiddels is het schip weer in de haven teruggekeerd en men biedt nu de boot te koop aan: er zit geen motor in, dus de sleepkosten naar Nederland zullen aan de hoge kant zijn.

Het derde treurige bericht: Radio 819 heeft een dusdanig tekort aan adverteerders, dat insiders vrezen dat het station de winter niet zal overleven. Inmiddels is het signaal wel beter geworden, doch is nog in te weinig delen van Nederland goed te volgen. De output is ongeveer 2 KW dus een vijfde van dat van Veronica indertijd. De investeerders hebben inmiddels aangekon-

digd dat er geen cent meer in de boot wordt geïnvesteerd.

Tot slot het vierde treurige bericht: Ad Roberts, een van de bekendste stemmen uit de zeezenderwereld, komt niet meer terug. Ad heeft (althans voorlopig) de "pijp aan Maarten" gegeven. Okée, Ad was wel eens wat slordig, maar een bekende stem had hij. Nu maar hopen voor Ad, dat hij bij Radio 10 aan de slag kan.

Overigens, over satellieten gesproken: financieel gezien scoren die ook niet erg best: volgens ingewijden scoort Radio 10 niet best om het maar zeer eufemistisch uit te drukken, om maar niet te spreken van Radio Nova van Chris Cary. Chris is naar Nederland gekomen om een mogelijke koper te vinden. Bedoeling was om een mid-dengolfsignaal via Sealand uit te zenden. Zou Chris Cary nou nog niet weten, dat hij door Bates in de maling wordt genomen? Hij kan beter voor f 25,— bij SMC het boek over Sealand kopen. Tenslotte is ook de halfbroer van Juliana, Mr. van Lier, erin gelopen. Bates leeft n.l. van dit soort oplichterijen. Steeds komen er weer mensen die vanaf zijn eiland radio uitzendingen willen opstarten: Arabieren, Amerikanen, Laser en ook Monique gingen Chris Cary voor.

Overigens is het geen wonder dat Nova niet scoort: reggae muziek, gepresenteerd door "cracks" als Tony Blackburn, dat kun je zo'n man toch niet aandoen? Het

zal verstandiger zijn van Chris als hij zijn satelliet aanbiedt aan de Caroline organisatie. De enige oplossing voor Caroline om te overleven is: vanaf satelliet uitzenden. Op de Ross wil men komend voorjaar een schotel installeren: kosten f 500.000,—. Geloof jij het?

Het verstandigste zou zijn: parkeren op een rustige plaats. Dat kan op dit moment niet, omdat de sleper niet werd betaald. Ronan buit dit uit, door te zeggen dat Caroline politiek gezien op een zeer rustige plaats ligt, n.l. op het Franse gedeelte van het continentaal plat. ▽

KORT NIEUWS

Gelijke rechten

Een aantal stations en georganiseerde ketens is van plan een gerechtelijke procedure te starten tegen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Zij vinden namelijk dat er met twee maten wordt gemeten, in Wallonië (Franstalig België) mag men namelijk met veel meer vermogen uitzenden dan in Vlaanderen. Volgens de wet heeft een Belg (lees ook bedrijf, organisatie e.d.) gelijke rechten. Het maakt niet uit waar hij/zij woont/verblijft. ▽

STICHTING MEDIA COMMUNICATIE

POSTBUS 53121, 1007 RC AMSTERDAM - TELEFOON 020-6621141 (na 18.00 uur) - POSTGIRO 4065700 - BANK: 634495216

NIEUW BIJ SMC: "De droom van Sealand" een schitterend boek van Hans Knot met vele foto's. f 25,—.

NIEUW BIJ SMC: Cassette: Laser en Monique jingles f 20,—.

(import uit Engeland).

Cassette, met uitsluitend Laser jingles f 20,—.

Another 10 years of offshore radio f 35,—.

Laser Hots Hits master, alle jingles, ruim een uur lang voor f 35,—.

Radio London LP, import uit Frankrijk f 25,—.

Dubbel LP Disco Queen: jingles van de zeezenders en andere jingles voor slechts f 45,—.

VIDEO: Het videoverhaal van de Ross Revenge, verteld door Ad Roberts: 2 delen, speelduur ruim 2 uur voor slechts f 125,—. Per deel f 75,—.

U ziet o.a. de bevoorrading in de nacht, gloeiende isolator, de nieuwe mast, Laser voor de kust van Duinkerken, etc. etc.

BOEKEN: Last of the pirates, van Bob Noakes. f 35,—.

Caroline fotoboek van Andy Archer. f 20,—.

Radio Noordzee boek van Hank Knot. f 25,—.

LP's: Radio Laser dubbel LP, ingesproken door Carlie Wolfe, met alle jingles en prog. fragmenten f 40,—.

Radio Caroline dubbel-LP f 35,—.

Ten years of offshore radio met alle jingles van de Engelse zeezenders f 35,—.

AANBIEDING VAN DE MAAND: LASER OP CASSETTE, 3 cassettes met prog. fragmenten f 25,—.

Moe geworden van al die zeezenders? Bestel dan onze CD Stonehenge. 75 minuten opgenomen Loving Awareness f 25,—.

Bestellen kunt u door overmaking op ons postgironummer of bankrekening.

DISCO DANCE

NOZEMA? Nee, nooit van gehoord

door Yum Festen

Hoeveel radio-luisteraars en televisie-kijkers bedenken bij het aanzetten van hun toestel dat hetgeen ze horen of zien op de een of andere manier getransporteerd moet worden! Het is duidelijk dat ze een ontvanger nodig hebben; en het programma moet ergens gemaakt worden, in een studio, door een aantal mensen. Dat is allemaal nog wel concreet, maar hoe het precies bij de konsument thuiskomt? Gelukkig weten FRM-Disco Dance lezers daar iets meer van. Radio en televisie signalen worden via zenders doorgegeven, maar heeft een Disco-Dance-FRM lezer zich wel eens afgevraagd wie de zenders voor Radio 1 t/m 5 en de drie televisie-kanalen neerzet? Dat is dus de NOZEMA.

De Nederlandse Omroep Zender Maatschappij verzorgt sinds 1935 het transport van omroepprogramma's naar de luisteraar. Dankzij de NOZEMA komen Jeroen van Inkel, Peter Holland, Ronflonflon, Jan v.d. Bos en al die andere omroepmedewerkers thuis uit de radio en televisie. Zendgemachtigden maken programma's, de PTT zorgt voor verbindingen, doch er is maar één instantie die werkelijk gemachtigd is uit te zenden: de NOZEMA.

Commissie

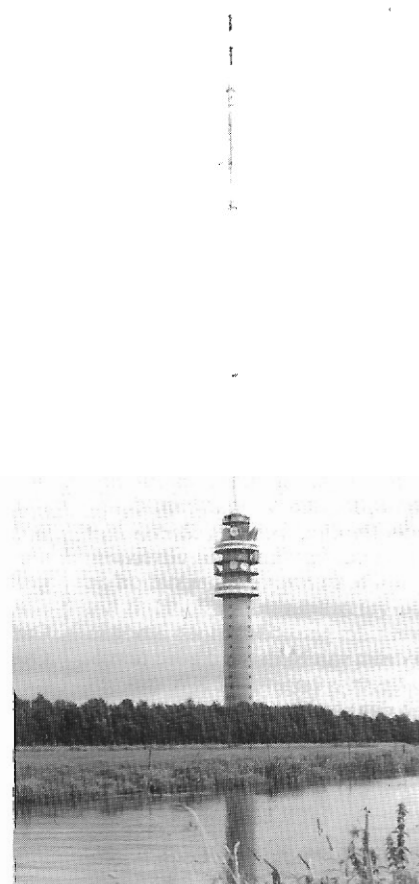
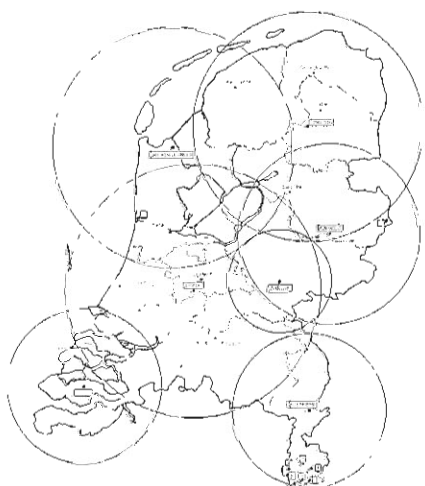
Na een aantal jaren van min of meer georganiseerde uitzendingen, frequentieruzies, maar vooral naar aanleiding van de vraag van de omroeporganisaties om meer zendtijd, werd besloten een commissie op te richten die e.e.a. moest gaan reguleren. Deze commissie bestond uit leden van de Radioraad, leidende figuren van de PTT en de omroeporganisaties (AVRO, NCRV, VARA, KRO en VPRO). De taak van de NOZEMA was en is nog steeds onder meer: "De aanleg en exploitatie van aan de eisen des tijds voldoende zendingrichtingen, voor de Nederlandse omroep ten behoeve van organisaties of

personen die tot het doen der uitzendingen bevoegd zijn". Vanaf de oprichting in 1935 begon de NOZEMA met het ontwerpen en bouwen van omroepzenders, tot aan 1940. In de oorlog werden de zenders door de PTT geëxploiteerd en onderhouden. Na de oorlog zette de NOZEMA haar activiteiten weer voort, toen echter met technische ondersteuning van de PTT. De eigen technische staf verdween en in 1951 besloot men deze ook officieel op te heffen. Tegenwoordig heeft de NOZEMA zelf nog maar één personeelslid in dienst; een administrateur, alle andere taken worden uitgevoerd door de afdeling Omroep en Televisie van de PTT.

Lange Gerrit

De allereerste zender die daadwerkelijk eigendom van de NOZEMA was, stond bij wijze van proef in de Lopikerkapel. Omdat de "Lange Gerrit" door een nieuwe frequentie-indeling weggestoord werd door een zender uit Roemenië (ondanks de 120 KW langegolf) besloot men een 15 KW hulpzender te installeren. De eerste echte "aan de eisen des tijds voldoende zendingrichtingen", door de NOZEMA geplaatst, waren de middengolfzenders in Lopik. Voor de 413 en 356 meter werden bij Philips 125 KW zenders besteld. Vlak voordat deze twee zenders in gebruik genomen zouden worden brak de oorlog uit. Dankbaar werd het zenderparkje door de Duitsers als propaganda-zender gebruikt. Onbeschadigd kwamen de twee Lopik-zenders uit de strijd tevoorschijn. Deze werden dan ook direkt aangezet en vanzelf werden de drie "Herrijzend Nederland" zenders overbodig. De Amerikaanse "psychological warfare" zenders (Herrijzend Nederland II) werden als steunzenders in Beek en Hoogezand in gebruik genomen. In 1948 kreeg Nederland twee middengolf frequenties toegewezen. Bovendien mochten er ook drie steunzenders geplaatst worden. Hengelo, Hulsberg en Hoogezand kregen een mast en een zender. Frequentie 1594 KHz. Het was inmiddels 1950.

TV ontvangst gebieden

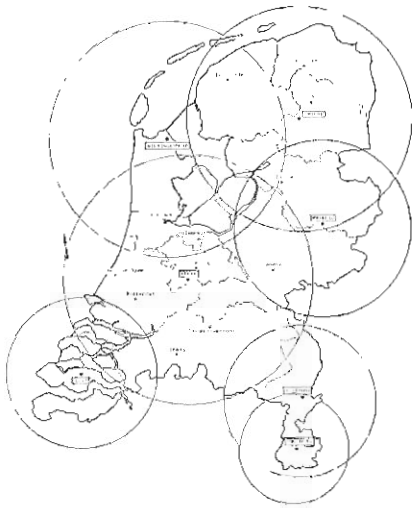

Zendtoren Smilde voor FM radio/tv

Als je het artikel over de wereldomroep hebt gelezen in Disco Dance enige maanden geleden weet je dat ook deze omroep gebruik maakt van NOZEMA zenders. Een giganties project dat in 1956 afgerond werd. Drie 100 KW zenders, een van 50 KW en een van 10 KW inclusief "gordijnantennes", waren het resultaat van een in 1952 gestart project. Nu, ruim 30 jaar later, zijn deze verouderd en heeft de NOZEMA alweer een nieuw zenderpark voor de Wereldomroep neergezet. Meer vermogen, betere antennes en enorme mogelijkheden wat betreft richting en vermogen van het uitgestraalde signaal... de NOZEMA verzorgde het.

FM-zenders

In een boekje dat bij de ingebruikneming van de eerste FM-zenders verspreid werd, werd als nadeel genoemd dat FM nogal 'schel' klinkt. Tegenwoordig zijn er nog maar weinigen die de voorkeur geven aan de middengolf. Afgezien van het grotere bereik dat de middengolf zenders hebben is FM superieur aan een AM-sigitaal. Het is nog niet eens zo lang geleden dat

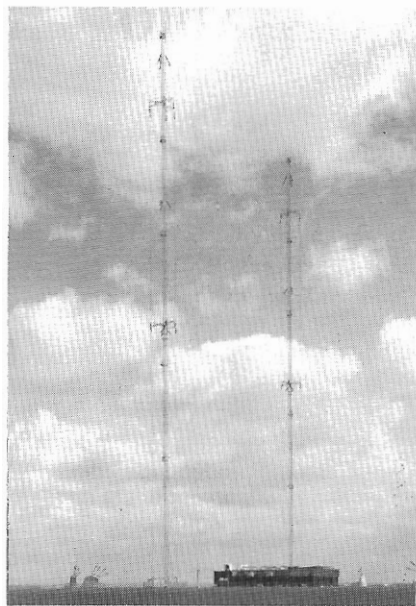

begonnen werd met het uitzenden in de FM-band, om nog maar niet eens van stereo-uitzendingen te spreken. Tussen eind 1954 en 1967 werd heel Nederland volgebouwd met FM-zenders voor de verschillende kanalen (Hilversum 1, 2 en later 3). Opvallend tussen al deze - voor die tijd hightech- FM-zenders is de plaatsing van een middengolf zender voor Hilversum drie. Naar aanleiding van de concurrentie van zee (Veronica) werd een 1 KW zender op 1250 KHz in de lucht gezet. Later werd dat 675 KHz en nog steeds wordt deze zender voor het

Zendmast Wieringermeer

derde programma gebruikt. De voornaamste reden voor het plaatsen van al die FM-zenders was het frequentiegebrek op de middengolf. Vanwege dat frequentiegebrek werden er steeds meer hulpzenders op de middengolf geplaatst en dus werd de ontvangst slechter, dus moesten er meer steunzenders geplaatst worden enz. enz. Door nu gebruik te maken van de

Middengolf zendstation Flevoland voor radio 1 en 5 (AM)

relatief lege FM-band kon een storingvrije ontvangst door het hele land verkregen worden. Er werd geschoven met frequenties, zenders, middengolf en FM. Toen er in 1975 een nieuwe indeling wat betreft de radiozendtijd van kracht werd en er 69 uur zendtijd bij kwam, werd de middengolfzender van Hilversum 2 ontkoppeld van de FM-zender. De uitbreiding was bestemd voor Hilversum 4.

Televisie

De eerste NOZEMA televisie-zender werd na veel gehannes over de financiering in 1951 in gebruik genomen. Weliswaar een proefzender, maar het betekende wel de eerste aanzet voor het tussen 1957 en 1961 te bouwen televisie-zenderpark. In Goes, Markelo, Smilde, Roermond en IJsselstijn werden deze eerste zenders neergezet. In de buurt van

Regionale FM zenders

Den Helder werd ook nog een frequentie-omzetter geplaatst. Het signaal van IJsselstijn werd daar ontvangen en opnieuw, op de andere frequentie, uitgestraald. In heel Nederland was het signaal toen te ontvangen. Al snel hierna werd begonnen met een uitbreiding voor een tweede televisie-net. De eerste Nederland 2 zender werd in 1964 in Lopik in gebruik genomen. Eerst nog bescheiden met 250 KW, later op volle sterkte: 1000 KW. Omdat de ontvangst in de randgebieden niet voldoende was, mede door het gebruik van de UHF-band, werden voor het tweede net twee steunzenders in Arnhem geplaatst. In 1970 werden in de echte probleemgebieden frequentiewisselaars geplaatst.

De eisen des tijds

Alweer ruim een jaar heeft Nederland drie televisie-zenders. Het zenderpark voor het derde net werd, natuurlijk, ook door de NOZEMA geplaatst. En wat te denken van de Televisie-zender aanpassingen voor stereo uitzendingen en de in 1967 gestarte aanpassing voor kleurentelevisie. Of de uitbreiding van het regionale zender-net. De stereo radio-uitzendingen, de teletekst en de verkeerscodes die in de toekomst meegezonden zullen gaan worden. Een totaalbeeld is nauwelijks te geven, maar bedenk morgenochtend wel even wie er ook al weer voor zorgt dat je gezellig naar een stukje muziek, gesproken woord of herrie kunt luisteren; en morgenavond de televisie: precies de NOZEMA dus. Een naamloze vennootschap met een minimum aan werknemers, maar met de grootste "mond".

KORT NIEUWS UIT BELGIË

Erkenningsronde

In België is de Dienst Media in opdracht van de Gemeenschapsminister van Cultuur Patrick Dewael begonnen aan de nieuwe erkenningsronde, het betreft hier de zogenaamde tweede ronde. Stations welke al eerder erkend waren (van de eerste ronde) krijgen nu hun erkenning voor een periode van drie jaar. De nieuwe erkenningen worden afgegeven voor een periode van twee jaar. Het indienen van een aanvraag voor een erkenning is hiermee verder uitgesloten voor de periode van tenminste twee jaar. Overigens gaat de wetgeving voor sommige stations veranderen, hierop komen we nog terug.

S.I.S. St. Niklaas

In St. Niklaas kunnen verschillende stations zich alvast zorgen gaan maken over hun toekomst, vanuit Stekene komt binnenkort het signaal van de zoveelste S.I.S. radio.

ROTTERDAM HEEFT STADSRADIO

door Martin Volder

Dinsdagavond 29 november was het eindelijk zo ver. De Rotterdamse kabelstations Free Radio Rotterdam, Transatlantic Radio en NEWS Jongerenradio hadden eindelijk hun hevig verlangde zender.

Samen met ex-piraat Radio Atlantis gaan deze omroepen vierentwintig uur per dag programma's uitzenden op de frequentie 102.7 MHz. De maand december werd er proefgedraaid met nonstop muziek en promo-spotjes.

Op woensdag 30 november werd er een dag lang gepresenteerd, door programmamakers van NEWS. Vol enthousiasme en vol trots. "Eindelijk zijn we in de ether", "hier hebben we jarenlang op gewacht" en "legale lokale radio zoals het hoort" waren kreten die veelvuldig te horen waren. Te vaak eigenlijk. Evenals het bijna om de plaat operatelde lijstje met frequenties. Maar de grootste ergenis van de dag kwam tussen vier en zes. Zelden hebben we zo'n opeenstapeling van cliché's, taalfouten en overbodige opmerkingen in één programma gehoord.

Krachtige zender

De zender van "Stadsradio Rotterdam" staat bovenop het World Trade Centre, een wolkenkrabber in het hartje van de stad. De zender is maar liefst 200 Watt zwaar en de antennehoogte bedraagt 100 meter. Het is meteen de krachtigste lokale zender in Nederland. De norm

voor lokale radio is 50 Watt, bij een antennehoogte van 38 meter. We vroegen directeur Henk Tiesma van Omroep Rotterdam, de zendgemachtigde bij wie de Rotterdamse omroepen zendtijd huren, om uitleg. Zijn kantoor bevindt zich niet ver van de zender. Eronder om precies te zijn: op de tweentwintigste etage van het WTC. "Nou, als we inderdaad met een vermogen van 50 Watt en een antennehoogte van 38 meter zouden uitzenden, zou dat betekenen dat er drie zenders nodig zijn om het grondgebied van Rotterdam een beetje te bedienen, met verschillende frequenties. Dus als iemand dan met een auto rondrijdt moet 'ie steeds van de ene frequentie naar de andere overschakelen. Ik ben daarover gaan onderhandelen en daar is dit nu uitgekomen. En dat lijkt me ruim voldoende voor een goede ontvangst. Amsterdam daarentegen heeft toch voor

foto: Henk Tiesing

meer zenders met minder vermogen gekozen. Die kiest dus veel meer voor, zeg maar, doelgroepgerichte radio via de zender, terwijl wij ervoor gekozen hebben dat via de kabel te doen. En via de zender proberen we een programma te brengen waarmee zoveel mogelijk luisteraars bereikt worden. Het wordt echt een lekker beluisterbaar programma met veel muziek, gelardeerd met Rotterdamse informatie. Maandag tot en met vrijdag strak horizontaal geprogrammeerd. In het weekend toch nog, zij het beperkt, doelgroepgerichte programma's. Op zaterdagochtend een aantal uurtjes, zeg maar, IKON-achtige programma's. Op de zondagavond een 'echt' religieus programma tot twaalf uur. En dan 's middags weer het normale programma met een sportprogramma. En dan 's avonds zit er nog een aantal uren migrantenomroep op. En elke nacht is er een raamprogramma dat verzorgd wordt door de aanbieders die doordeweek op het kanaal zitten".

Programmering

Hoe is die programmering tot stand gekomen?

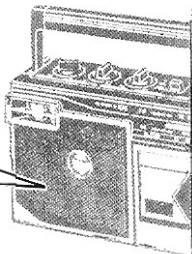
"Ik heb als hoofdredacteur een formule vastgesteld en binnen die programmaformule konden partijen intekenen. Bijvoorbeeld voor de uren tussen zeven en negen 's ochtends. Daar wilde ik een ontbijtprogramma hebben en ik heb aangegeven wat ik daarmee bedoel. En zo ging dat voor alle uren". Vierentwintig uur per dag populaire programma's met voornamelijk muziek, gericht op een groot publiek dus. En dat nog legaal ook. Het lijkt alsof het ideaal van de ex-piraten in de havenstad eindelijk waarheid is geworden. Toch is het nog maar de vraag hoelang dit volgehouden kan worden; het kost natuurlijk handen vol geld. De "toegangsomroepen" moeten Omroep Rotterdam veel geld betalen om "toegang" te krijgen tot één van de kanalen. En het etherkanaal is natuurlijk het duurste. En die zendtijduur komt dan nog naast alle andere kosten, zoals de studio's, de lijnverbindingen en dergelijke.

Kosten dekken

Om de kosten enigszins te dekken worden er drive-in-shows georganiseerd, tijdschriften uitgegeven (met veel advertenties natuurlijk). Maar het blijft allemaal verre van ideaal. Henk Tiesma weet van de over het algemeen smalle financiële basis van de omroepen, maar wil niets te maken hebben met de manier waarop ze aan geld proberen te komen. "Ze weten dat ze zich aan de wet moeten houden, dus dat reclame en dat soort dingen niet kunnen. En hoe men verder aan geld komt, via blaadjes of disco's, dat is mijn verantwoordelijkheid niet". Eén ding is zeker, "Stadsradio Rotterdam zal ook buiten de regio Rotterdam niet onopgemerkt blijven. We zullen er in Disco Dance/FRM nog uitgebreid aandacht aan besteden in de nabije toekomst.

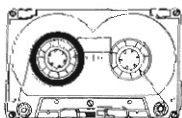

Jingles

Jingles

shouts * whispers *
infomercials * stationsongs
* uropeners * jocks *
rapjingles *
advertisingsongs * jetjingles
* themapaketten etc.

De NIEUWE democassette
1989 is nu verkrijgbaar!
Een democassette met talloze
voorbeelden van ID-jingles en
commercials voor radiostations
en discotheken.

Als extraatje staan op deze demo 30 GRATIS
jingles voor algemeen gebruik.

* Stuur f 25,- in een gesloten en voldoende
gefrankeerde enveloppe

Of

* Stort f 25,- op girorekeningnr. 55.67.950

Of

* Stort f 25,- op girorekeningnr. 51.92.79.697

ZIAJA & DORST
productions©

MIQUELSTRAAT 124-B
2522 KV DEN HAAG
INLICHTINGEN: 070 - 999 225
VANUIT BELGIË: 00-3170999 225

CITYBEAT
BEGGARS © BANQUET

DANSSEND DOOR

1 9 8 9

Het label is Engels: Citybeat.
Ze brengen alleen muziek van
nu, die eindelijk swingt. Met

SCRAM

en hun schitterende remake
van Roy Ayers klassieker:
Running away (ook op single-
cd). Time to build van Rich
Fresh, de New Yorkse rapper
(geproduceerd door Grand-
master Flesh). En van The
Moody Boys Acid Rappin'.

INDISC
BENELUX

DISCO DANCE
35